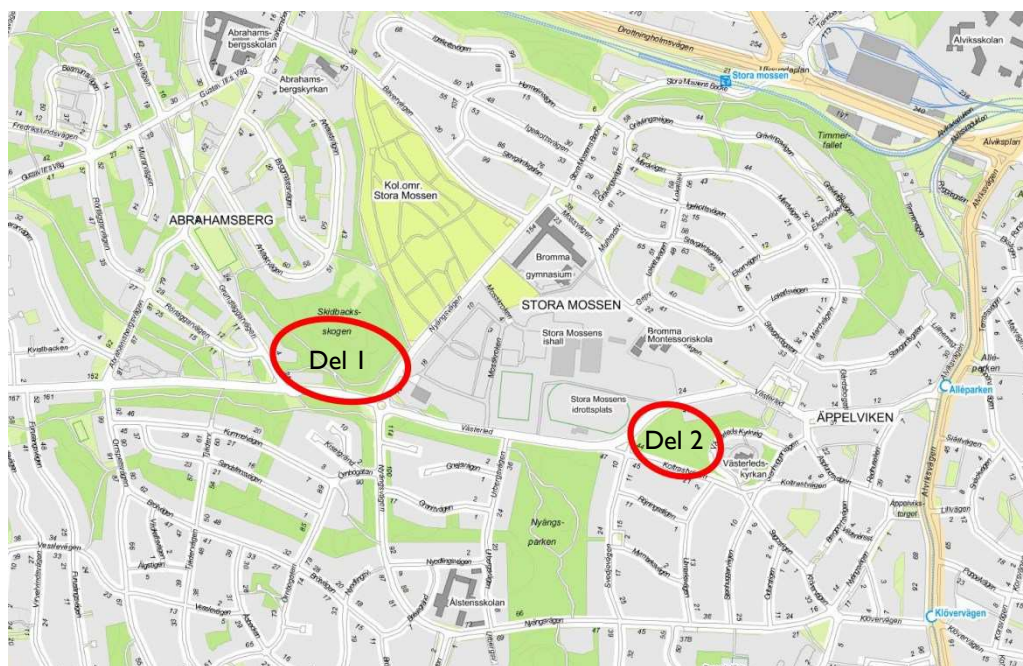

Laga kraft 2016-09-27

Planbeskrivning

Detaljplan för del av Ulvsunda 1:1 m fl vid Västerled i stadsdelarna Abrahamsberg, Stora Mossen, Ålsten och Äppelviken, Dp 2009-1995 I

Planområdets läge i Abrahamsberg, Ålsten, Stora Mossen och Äppelviken. Planområdet är uppdelat i västra (del 1) och östra delen (del 2).

Innehåll

Inledning	4
Handlingar	4
Planens syfte och huvuddrag	4
Plandata	5
Tidigare ställningstaganden	5
Förutsättningar	7
Natur	8
Geotekniska förhållanden	9
Hydrologiska förhållanden	10
Befintlig bebyggelse	10
Landskapsbild/stadsbild	11
Offentlig service	11
Kommersiell service	11
Gator och trafik	11
Störningar och risker	14
Planförslag	15
Ny bebyggelse	15
Gator och trafik	20
Teknisk försörjning	22
Gestaltungsprinciper	23
Konsekvenser	24
Behovsbedömning	24
Natur- och rekreativmiljöer	24
Miljökvalitetsnormer för vatten	25
Landskapsbild/ stadsbild	25
Störningar och risker	25
Ljuförhållanden och lokalklimat	27
Barnkonsekvenser	27

Inledning

Handlingar

Planhandlingar

Planförslaget består av plankarta med bestämmelser. Där höjder förekommer redovisas dessa i höjdsystemet RH2000. Till planen hör denna planbeskrivning och genomförandebeskrivning.

Utredningar

Utredningar som tagits fram under planarbetet är

- *PM Mark och Vatten – Grundläggning av byggnader och dagvattenhantering. Nya bostäder utmed Västerled och Nyängsvägen* (Christof Ågren, Structor Mark Stockholm AB, 2014-01-09)
- *PM Mark och Vatten – Grundläggning av byggnader och dagvattenhantering. Nya bostäder utmed Västerled och Koltrastvägen* (Christof Ågren, Structor Mark Stockholm AB, 2014-01-09)
- *Trafik-PM, Underlag till detaljplan för område vid Västerled och Stora Mossens Backe* (Birgitta Nylander, Exploateringskontoret, 2013-03-08)
- *Västerled, Stockholm – Bullerutredning för detaljplan, Rapport 13111 A* (Leif Åkerlöf, Åkerlöf Hallin Akustikkonsult AB, 2013-08-15)
- *Abrahamsberg, Stockholm – Trafikbullerutredning för detaljplan, Rapport 560618 C* (Leif Åkerlöf, ÅF Infrastructure, 2011-04-05)
- *Äppelviken, Stockholm – Bullerutredning för detaljplan, Rapport 560618 D* (Leif Åkerlöf, ÅF Infrastructure, 2011-04-05)

Övrigt underlag

- *Gestaltningssprogram* (Stefan Forslund, Amneby Forslund arkitekter, 2013-11-20)
- *Solstudie, Västra och östra delen* (Stefan Forslund, Amneby Forslund arkitekter, 2014-01-31)

Medverkande

Planen är framtagen av Daniel Andersson på stadsbyggnadskontoret genom Jesper Fornander och Abdallah Azam på Nyréns Arkitektkontor AB. Planbeställare är Byggnads AB Abacus och Viktor Hanson Fastigheter AB genom Josa Lundbäck och Erik Hanson. Beställarens arkitekter är Stefan Forslund från Amneby Forslund arkitekter och Alf Orvesten från Land arkitektur.

Planens syfte och huvuddrag

Detaljplanens syfte är att möjliggöra ny flerbostadshusbebyggelse på två platser längs Västerled, Nyängsvägen och Koltrastvägen. Detaljplanen syftar även till ge ett nytt läge för basstation med mast väster om Nyängsvägen.

Plandata

Läge, areal, markägförhållanden

Planområdet är beläget i gränslandet mellan stadsdelarna Abrahamsberg, Ålsten, Stora Mossen och Äppelviken. Det består av två delområden; det västra (del 1) intill Skidbacksskogen och det östra (del 2) mellan Stora mossens idrottsplats och Västerledshöjden. Planområdet omfattar ca 5 ha, del 1 3,5 ha och del 2 1,5 ha.

Planområdet omfattar del av Ulvsunda 1:1 och Ordlistan 1. All mark inom planområdet ägs av staden. Ordlistan 1 upplåts med tomträtt till Garageföreningen Västerled ekonomisk förening.

Ortofoto med planområdets två delar markerade i rött.

Tidigare ställningstaganden

Regionplan

Planområdet ligger inom ett område utpekat som ”regional stadsbygd med utvecklingspotential” i *Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen RUFS 2010*. Här redovisas områden med hög regional tillgänglighet. Den regionala stadsbygden med utvecklingspotential omfattar stråk och områden, som människor kan nå med matarbuss, på cykel eller till fots inom ca 1200 m från stationer i spårsystemen eller från större bussterminaler. Den regionala tillgängligheten till dessa områden varierar mellan kommunerna, men den är generellt högre i de centrala delarna och lägre längre ut. Det kan motivera högre bebyggelsetäthet i regionens centrala delar. Områdena kan innehålla lokal grönstruktur och i några fall även naturreservat.

Huvuddelen av regionens nya bostäder och lokaler bör enligt *RUFS 2010* tillkomma i dessa områden. Stadsutvecklingen bör här stimuleras så att stadsbygden blir sammanhängande och tät, med blandade funktioner och varierande urbana kvaliteter för olika grupper. Det bör finnas goda kollektiva förbindelser till de regionala stadskärnorna. Det bör också finnas god tillgång till grönstruktur och stränder. Förutsättningar för att utnyttja och utveckla effektiva tekniska försörjningssystem bör tas tillvara.

Översiktsplan

Enligt *Promenadstaden – Översiktsplan för Stockholm*, antagen av kommunfullmäktige 2010-03-15, anges *tät stadsbebyggelse* som pågående markanvändning i Abrahamsberg och *gles stadsbebyggelse* i övriga delar. En av översiktsplanens huvudstrategier innebär att främja en levande stadsmiljö i hela staden genom att komplettera befintlig bebyggelse med utgångspunkt i pågående markanvändning och lokala förutsättningar.

Byggnadsordningen

Stockholms byggnadsordning klassar Abrahamsberg som *smalhusstad* och anger att kompletteringsbebyggelse kan ske som friare utformade husgrupper utanför stadsdelens sammanhållna miljöer.

Stora mossen och Äppelviken klassas som *trädgårdsstad* och beskriver att det sammanhållna gaturummet är särskilt viktigt och att husens gruppering i tydliga mönster är avgörande, ofta med tätare bebyggelse kring små torg.

Detaljplan

I det aktuella området gäller Pl 219 från 1922, Pl 386 från 1925, Pl 1913 från 1937, Pl 1952 från 1938, Pl 6316 från 1964, Pl 7349 från 1976 och Dp 96057 från 2001. Användningen är huvudsakligen *gata*, *park* eller *natur* samt för Stora Mossens IP *idrott* och i kv Ordlistan *garage*.

Markanvisning

Exploateringsnämnden beslutade 2008-06-12 att anvisa mark för bostadsändamål inom fastigheten Ulvsunda 1:1 till Byggnads AB Abacus och Viktor Hanson Fastigheter AB. Förslaget till detaljplan möjliggör ny bostadsbebyggelse i två delområden längs Västerled, Nyängsvägen och Koltrastvägen.

Förutsättningar

Äppelviken byggdes ut under tidigt 1900-tal och hör jämte Enskede till Stockholms första trädgårdsstadsdelar. På 1920-talet drogs spårvagnen fram och förbinder många av stadsdelens torg, där butiker och andra allmänna funktioner finns samlade. En av dessa platser är Västerledstorget, beläget strax öster om planområdet. På Västerledshöjden ligger Västerledskyrkan, invigd 1932.

Befintlig bebyggelse längs Västerled och vid Västerledstorget i Äppelviken. Foto: eniro.se

Stora Mossen byggdes ut som en enhetlig villastadsdel under 1920- och 30-talen. Den södra delen domineras av idrottsplatsen och en bebyggelse från början av 2000-talet bestående av småhus och flerbostadshus i 2-4 våningar. Vid idrottsplatsen ligger också Bromma gymnasium av arkitekten Paul Hedqvist, uppfört 1935-37.

Under slutet av 1930-talet tillkom Abrahamsberg som en renodlad småhusstadsdel, huvudsakligen uppförd i gult tegel. Butiker finns över hela stadsdelen med koncentration vid tunnelbanestationen i norr. Stadsdelen kompletterades med viss bostadsbebyggelse under 1990- och 00-talen.

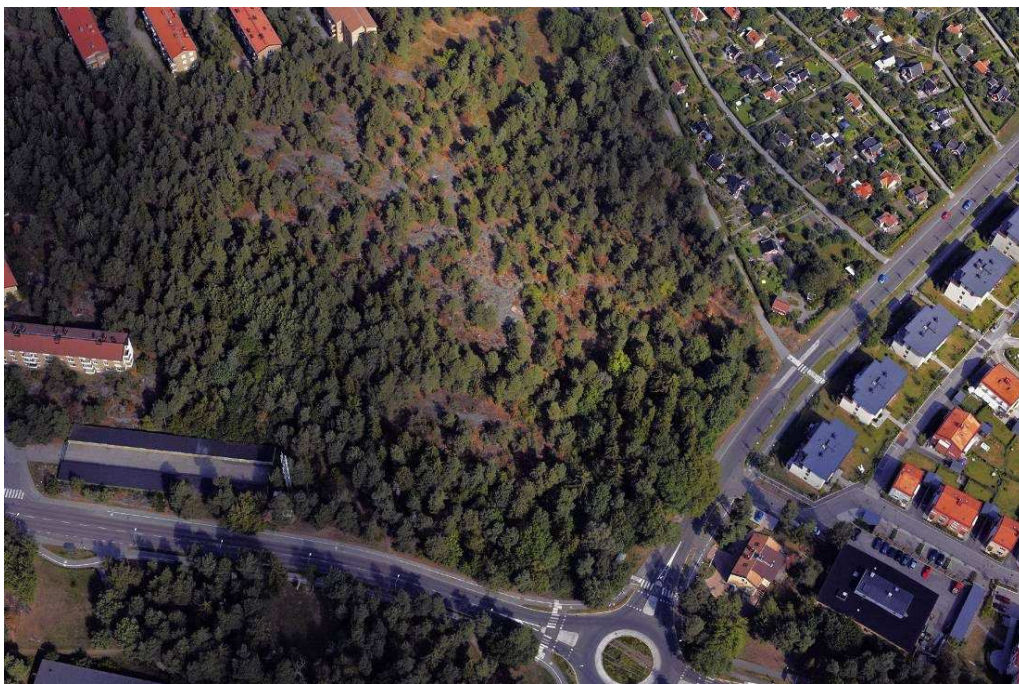
Befintlig bebyggelse i Abrahamsberg (Grundläggargvägen) respektive Stora Mossen (vid idrottsplatsen).

Natur

Mark och vegetation

Naturmarken i det västra delområdet (del 1) utgörs av Skidbacksskogens branta sluttningar och omfattar ädellövskog och äldre blandskog. Vid Nyängsvägen finns en s.k. jätteek.

Skidbacksskogen i den västra delen av planområdet. Nere till vänster syns Västerled och de befintliga garagebyggnaderna. Till höger syns koloniområdet och bebyggelsen vid Stora Mossens idrottsplats.

Stora mossens IP och Västerledshöjden i den östra delen av planområdet

Det östra delområdet (del 2) utgörs av Västerledshöjdens västra slänt. Naturmarken på Västerledshöjden varierar mellan typerna hållmarkstallskog och äldre barrskog.

Naturvärden

Naturmiljön i det västra delområdet (del 1), Skidbacksskogen, betecknas som särskilt värdefull biotop enligt Stockholms grönkarta. Här finns även en s.k. jätteek klass 3. Området ingår också i miljöförvaltningens bedömning av Stockholms ekologiska infrastruktur med särskild betydelse. Naturmiljön på Västerledshöjden i det östra delområdet (del 2) betecknas som värdefull genom att den utgör spridningsbiotop och buffertzon, enligt Stockholms grönkarta. Området ingår också i miljöförvaltningens bedömning av Stockholms ekologiska infrastruktur med särskild betydelse.

Rekreation och friluftsliv

På Stockholms sociotopkarta är det västra området (del 1) redovisat som ett område med friyta större än 0,5 hektar och som upplevs som särskilt värdefullt för utevistelse och fritidsliv. Här erbjuds möjlighet till promenader, skid- och pulkaåkning samt upplevelsevärden som ro, grön oas och naturlek. Ett viktigt promenadstråk löper nedanför bergets kant. Området är även av betydelse för upplevelsen av Stockholms landskapsbild och naturkaraktär.

Det östra området (del 2) är inte utpekad som särskilt värdefull enligt Stockholms sociotopkarta. Här finns dock stigar och trappor som leder upp till Västerledskyrkan från flera håll, med bänkar längs stigarna. Nedanför kullen mot Västerled finns en gräsyta som används för bollspel av närboende.

Geotekniska förhållanden

Markförhållanden

Västra delområdet (del 1) består till stor del av ytnära berg med ett jorddjup som understider 1-1,5 m. Längst i väster förekommer berg i dagen eller under ett mycket tunt jordlager i stor omfattning. Från korsningen och utmed Nyängsvägen ökar jordlagrets mäktighet och blir som mest ca 5 m vid korsningen. Jordlagret övergår till en lösare lera från ca 3 m från markytan. Den lösare leran skall tills vidare beaktas som sättningsbenägen och känslig för en grundvattensänkning. Marknivå utmed Västerled varierar från ca +31 vid Grundläggargvägen ned till ca +25 vid Nyängsvägen. Marknivå i naturmarken ligger till stora delar lägre än marknivå utmed Västerled och delen av Nyängsvägen närmast korsningen. Utmed Nyängsvägen i övrigt ligger marknivå i nivå med gatan eller över gatunivå.

Inom östra delområdet (del 2) har det inte utförts några geotekniska undersökningar varför beskrivningen av jord och bergförhållanden i huvudsak bygger på okulärbesiktning och Byggnadsgeologiska kartan över Stockholm. Hela den östra delen domineras av berg i dagen eller under ett tunt till mycket tunt jordtäck. Närmast korsningen mellan Västerled och Koltrastvägen förekommer lösare lera med en total jordlagermäktighet på ca 5 m. Marknivå varierar från +27 vid Koltrastvägen till ca +30 i planerad gräns mot naturmark.

Mer information kan hittas i *PM Mark och Vatten – Grundläggning av byggnader och dagvattenhantering. Nya bostäder utmed Västerled och Nyängsvägen* samt i *PM Mark och Vatten – Grundläggning av byggnader och dagvattenhantering. Nya bostäder utmed Västerled och Koltrastvägen* (Christof Ågren, Structor Mark Stockholm AB, 2014-01-09).

Hydrologiska förhållanden

Vattenskyddsområde

Planen ligger inte inom ett vattenskyddsområde.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Planområdet är beläget inom avrinningsområdet för Mälaren-Ulvsundasjön (SE658229-162450). Enligt VISS januari 2014 har Mälaren-Ulvsundasjön god ekologisk status och uppnår ej god kemisk ytvattenstatus. Miljökvalitetsnormer som ska uppnås för Mälaren är god ekologisk status 2015 och god kemisk ytvattenstatus 2015.

Dagvatten

Separata ledningar för dagvatten saknas och det kombinerade ledningsnätet leds till Åkeshovs reningsverk, som är hårt belastat. Anläggningar för fördröjning och infiltration av dagvatten ska anordnas inom kvartersmark.

Befintlig bebyggelse

Garagen

Den enda bebyggelsen inom planområdet består av garagelängorna inom kv Ordboken från 1960-talet, utförda i grön träpanel. De har enligt stadsmuseet ”visst kulturhistoriskt värde och positiv betydelse för stadsbilden” (gul klassning).

Öster om dessa finns en mobilmast och vid rondellen Nyängsvägen/Västerled en elnätstation.

Befintliga garagelängor inom kv Ordlistan. Vy från Grundläggargvägen.

Omgivande bebyggelse

Bebyggelsen på andra sidan Nyängsvägen vid Stora Mossens IP uppfördes i början av 2000-talet och är närmast Nyängsvägen utförd i 2-4 våningar i ljus puts. Bebyggelsen har inte klassificerats av stadsmuseet.

Där planområdet i väster ansluter till Abrahamsberg finns trevånings smalhus i gult tegel från 1938-39 i kv Ordboken och Lexikonet, som enligt stadsmuseet har "ett särskilt kulturhistoriskt värde" (grön klassning).

Det östra delområdet omges i söder av radhus uppförda på 1940-talet i trä i en våning, varav en del har byggts på med inredd vind. I nordöst kantas Västerled av mindre flerbostadshus i två våningar med vind från 1930-talet. Alla dessa kvarter har enligt stadsmuseet ett "visst kulturhistoriskt värde och positiv betydelse för stadsbilden" (gul klassning).

Västerledskyrkan på Västerledshöjdens topp, uppförd 1932, är blåklassad av stadsmuseet, vilket motsvarar fordringarna för byggnadsminnen i kulturminneslagen. Västerledskyrkan och kyrkotomten är skyddade enligt KML 4 kap 2 §.

Landskapsbild/stadsbild

Västerled har i sin sträckning utanför stadskvarteren landsvägskaraktär och löper genom kuperad naturmark. I östra delen övergår den i Äppelvikens kvartersstruktur med hus på båda sidor som tydligt förhåller sig till gatan. Mot Abrahamsberg i västra delen ligger smalhus indragna från gatan med garage som exponeras mot Västerled.

Fornlämningar

Inom planområdet finns markering av en fornlämning, RAÄ Bromma 136:1. Länsstyrelsen gör bedömningen att den inte utgör någon fornlämning och ska utgå ur fornminnesregistret.

Offentlig service

Bibliotek finns vid Brommaplan och Alviks torg, båda drygt 1 km från planområdet. Närmaste vårdcentral finns intill Abrahamsbergs tunnelbana och vid Alviksvägen i Äppelviken.

Skola och förskola

I närheten till planområdet finns Abrahamsbergskolan och Bromma Montessoriskolan.

Kommersiell service

Viss kommersiell service finns i Abrahamsbergs centrum, ca 1 km från planområdet. Ett större utbud hittas vid Alviks torg eller Brommaplan.

Gator och trafik

Västerled är huvudgata i denna del av sydöstra Bromma och passerar genom och förbi en rad stadsdelar och naturavsnitt med varierande karaktär. I Olovslund, västerut, är Västerled en villagata, omgiven av tät småhusbebyggelse med en direkt relation till gatan och många utfarter. Öster om planområdet, kring Västerledstorget är gatusektionen än mer stadsmässig med flerbostadshus i 2-3 våningar parallellt med gatan.

Inom det aktuella området, mellan Abrahamsbergsvägen och Västerledshöjden har gatan närmast karaktären av landsväg, med bitvis täta skogsridåer. På norra sidan finns partier med bostadsbebyggelse indragen från vägen, garage och parkeringsytor.

Gång- och cykeltrafik

Idag finns separata gång- och cykelbanor på delar av Västerled. I projektet planeras gång- och cykelbanor att byggas ut på sträckan öster om Stora Mossens idrottsplats, en sträcka på ca 150 meter. Det finns en gång- och cykelbana längs Stora Mossens Backe mellan Västerled och Grävlingssvägen. Den sista delen mellan Grävlingssvägen och Stora Mossens tunnelbanestation avses byggas ut i framtiden.

Kollektivtrafik

Riktlinjerna för god standard för gångavstånd till busshållplats är 400 meter, mindre god standard 600 meter och avstånd längre än 800 meter innebär dålig standard. Riktlinjerna för god standard för gångavstånd till spårhållplats är 500 meter, mindre god standard 800 meter och avstånd längre än 800 meter innebär dålig standard.

Västerled trafikeras av buss 124 mellan Alvik och Abrahamsberg med hållplatser i direkt anslutning till planområdet. Abrahamsbergs och Stora Mossens tunnelbanestationer ligger inom ca 1 km och Nockebybanans hållplats Alléparken inom ca 600 -1100 meter från planområdet. Hållplatsernas läge i förhållande till planområdet redovisas i karta 1 och avståndet enligt tabell 1.

Trafikslag	Avstånd	Tid till fots	Tid med cykel
Busshållplats	10 meter	1 min	-
T-Stora Mossen	900-1400 meter	9-15 min	3- 4 min
Nockebybanan vid Alviksvägen	600-1100 meter	6-11 min	2-3 min
Alvik (tunnelbana, Tvärbanan och Nockebybanan)	900-1500 meter	5-15 min	3-5 min

Tabell 1: Kollektivtrafik och avstånd från planområdet Stora Mossens backe.

Karta 1: Placering av närmsta busshållplatser (B), tunnelbanestationer (T) och spårväghållplatser (S) i förhållande till planområdet (röd markering).

Biltrafik

Mätningar av trafikmängder på Västerled har gjorts både 2008 och 2012

Trafikmängderna visar en marginell ökning av trafikmängden på tre av snitten, och en större ökning i snitt 1, se karta 2 och tabell 2.

Karta 2: Mätsnitt för trafikräkning.

Punkt	Plats	Antal fordon/dygn	Ökning sedan 2008
1	Västerled mellan Orrspelsvägen/Grundläggarsvägen	6 000 f/d	+ 1 000 f/d
2	Västerled mellan Nyängsvägen/Urbergsvägen	5 300 f/d	+ 300 f/d
3	Västerled mellan Mossvägen/Koltrastvägen	5 100 f/d	+ 100 f/d
4	Nyängsvägen mellan Västerled/Sobelgränd	3 300 f/d	+ 0 f/d

Tabell 2: Antal fordon per dygn på Västerled i de fyra snitten.

Tillgänglighet

Med undantag för flerbostadshusen vid Nyängsvägen, domineras närområdet av lägre bostadsbebyggelse som uppförts utan hiss, vilket innebär en brist på lägenheter som motsvarar dagens standard för tillgänglighet.

Störningar och risker

Elektromagnetiska fält

Mobilmast finns vid Västerled inom del 1 men avses flyttas till en plats norr om Skidbacksskogen.

Förorenad mark

Både västra och östra delen består idag av naturmark där det aldrig förekommit industriell verksamhet eller påförts fyllningsjord som kan innebära att marken är förorenad med tungmetaller, olja eller andra organiska miljöföroreningar.

Buller

Planområdet utsätts främst för buller från trafiken på Västerled och Nyängsvägen samt för del 2 i viss mån av ljud från intilliggande idrottsplats. Ekvivalentnivån på de mest utsatta delarna av byggnaderna i projektet är 61-65 dB(A). Bostäder ska utformas så att minst hälften av boningsutrymmen i varje lägenhet får högst 55 dB(A) ekvivalent ljudnivå (frifältsvärde) utanför fönster. Minst en balkong/uteplats till varje bostad eller en gemensam uteplats i anslutning till bostäderna ska utföras och/eller placeras så att de utsätts för högst 55 dB(A) ekvivalent ljudnivå och högst 70 dB(A) maximal ljudnivå (frifältsvärde).

Planförslag

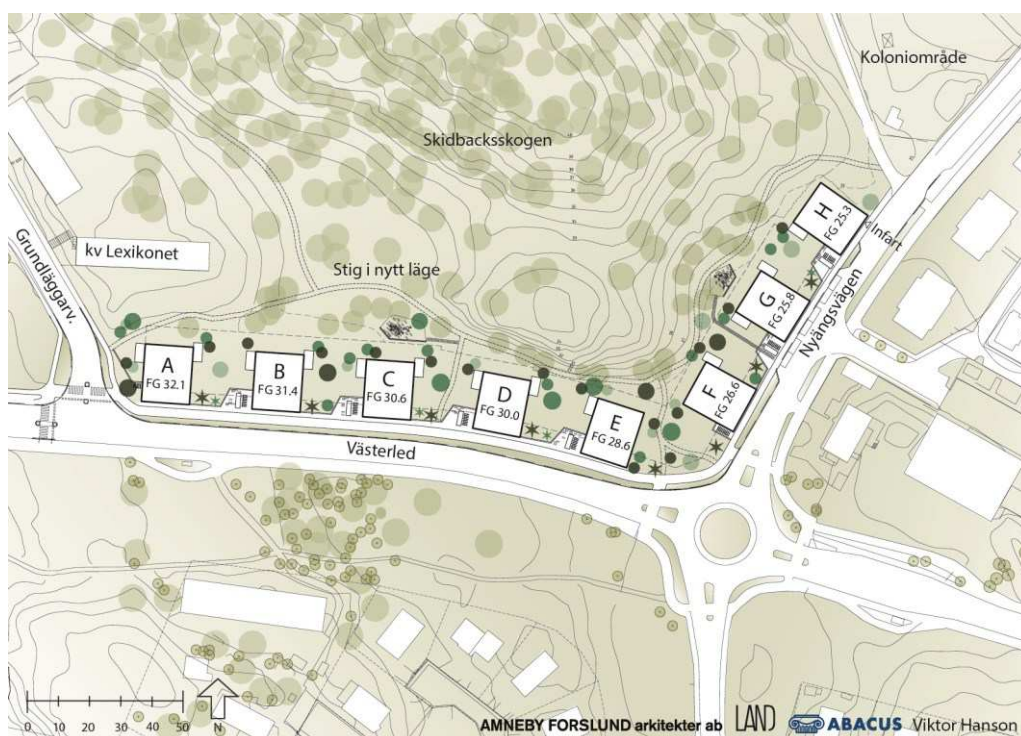
Ny bebyggelse

Övergripande

Området föreslås bebyggas med två olika grupper av bebyggelse som i sin typ och skala anpassas till omgivande stadsbyggnadskaraktärer. Generellt ges Västerled som gata en tydligare stadskaraktär längs den aktuella sträckningen med gångstråk och hus som tydligt vänder sig mot gatan.

Västra delen (del I)

I planområdets västra del uppförs totalt 79 lägenheter i fem byggnader vid Västerled och tre vid Nyängsvägen. Byggnaderna utförs i ljus puts i fyra våningar. På översta våningen dras fasaderna in på två ställen i byggnadens hörn för att skapa stora takterrasser och ge volymerna en nättare skala som ansluter till bebyggelsen vid Grundläggargvägen och Nyängsvägen. Mellan bostäderna anordnas privata gröna gårdar med behållare för avfallshantering, bostadsterrasser och gemensamma uteplatser.

Situationsplan över västra delen (del I) av planområdet och omgivningen.

Den nya bebyggelsen inom västra delen (del 1) vid Västerled. Mellan husen skymtas de gemensamma gårdsmiljöerna och Skidbacksskogen. Bild: Stefan Forslund och Magnus Stolth.

Bebyggelsen inom västra delen (del 1) vid Nyängsvägen sedd från norr. Till vänster syns bostadsbebyggelsen vid Stora Mossens idrottsplats. Bild: Stefan Forslund och Magnus Stolth.

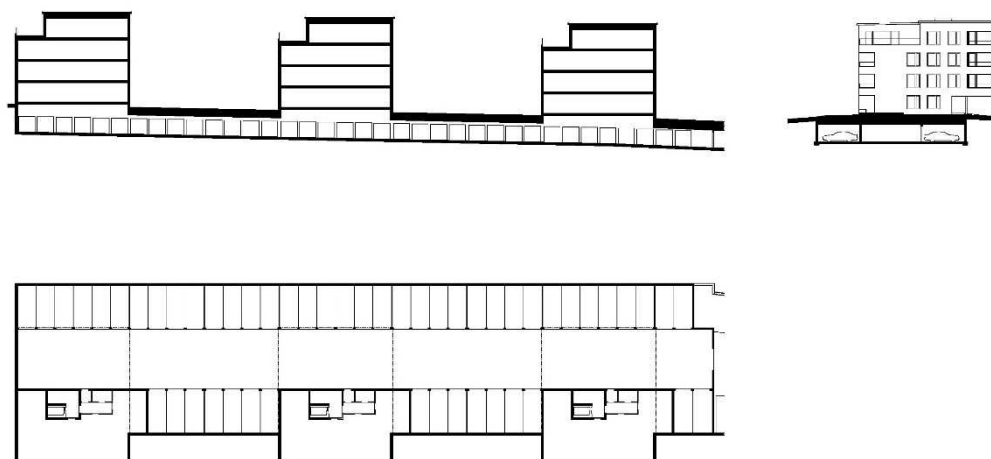

Bebyggelsen inom västra delen (del 1) vid Västerled sedd från väster i korsningen mot Grundläggavägen. Till vänster syns bostadsbebyggelsen inom kv. Lexikonet. Bild: Stefan Forslund och Magnus Stolth.

Garage

Under bostadshusen och gårdsmarken anläggs två separata parkeringsgarage. Det ena är avsett för boendeparkering och har utrymme för 79 platser liksom teknikutrymmen. Garaget angörs från Nyängsvägen söder om koloniområdet i nordost. Trapphus och hissar från de fem bostadshus som är belägna längst österut fortsätter ner till garaget.

Det andra garaget, beläget under de tre bostadshusen längst västerut, är avsett som ersättning för Garageföreningen Västerleds befintliga garagelängor ovan mark och nås via samma ramp från Nyängsvägen genom boendegaraget. Parkeringsplatserna utformas som separata boxar för varje fordon. Parallellt med fordonsrampen anordnas en trappa för gående till/från garaget.

Sektion och plan över garaget för Garageföreningen Västerled.

Gångstråket i Skidbacksskogen

Den befintliga stigen runt Skidbacksskogen flyttas i anslutning till den nya bebyggelsen till ett nytt läge något norrut/västerut. Den nya stigen utförs som en enklare naturstig. Stigen ansluts med allmänt tillgängliga passager över gårdsmark till Västerled för att upprätthålla en god kommunikation genom området.

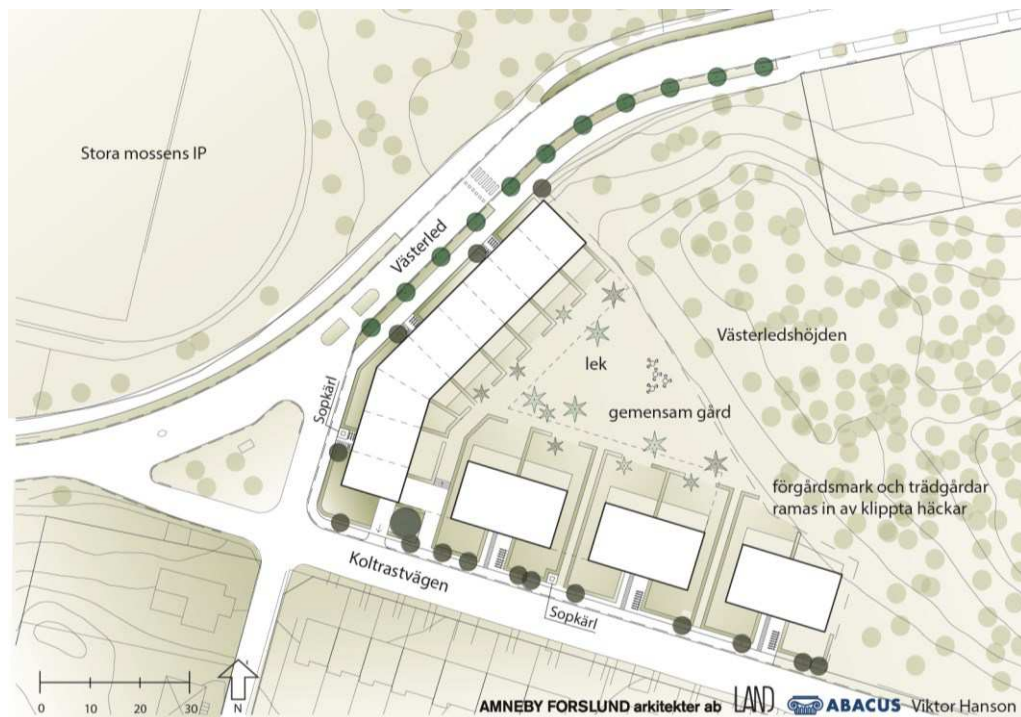
Illustrationsplan över utemiljöerna kring den nya bebyggelsen inom västra delen (del 1). Bild: Land/Amneby Forslund

Gårdsmiljöerna

Mellan bostadshusen utformas gröna utemiljöer, gemensamma för de boende. Närmast byggnaderna anordnas privata terrasser för lägenheterna på bottenvåningen. Den gemensamma zonen ska ha en grön karaktär, vilket möjliggörs genom att de underliggande garagen byggs över med ett tillräckligt tjockt jordlager. Närmast gatan finns plats för avfallssortering. Kärlen föreslås inramas av låga murar. Längre in mot Skidbacksskogen finns möjlighet att anordna sittplatser, gräsytor och lekplatser.

Östra delen (del 2)

I planområdets östra del uppförs totalt 41 bostäder i form av ett lamellhus utmed Västerled och tre korta lamellhus utmed Koltrastvägen.

Situationsplan över östra delen (del 2) av planområdet och omgivningen.

Bebyggelsen vid Västerled utformas som ett vinklat lamellhus med tre trapphus. Byggnaden består av två våningar med inredd vind och takkupor på vindsvåningen. Förgårdsmarken rymmer entréer, bostadsterrasser och möjlighet till planteringar. Byggnaden föreslås färgsättas enhetligt, med likartad grågrön kulör på tak och fasader. Byggnaden utgör en fortsättning på den mer stadsmässiga bebyggelsen kring Västerledstorget och ansluter till denna avseende skala och relation till gaturummet.

Parkering anordnas i garage under bostadshuset med ramp som ansluter från Koltrastvägen.

Den nya bebyggelsen längs Västerled och Koltrastvägen inom östra delen (del 2) sedd från väster. Bild: Stefan Forslund och Magnus Stolth.

Grundläggning

Del 1

Grundläggning av garage/källare kommer för bebyggelsen inom del 1 att ske med plintar eller längsgående sulor på avsprängt berg. Golv i garage och källare utförs som betonggolv på mark. Den del av bostadshusen som kragar ut utanför garagedelen mot Västerled grundläggs med plintar eller korta pålar på avsprängs eller naturlig bergyta. Grundläggningen kan utföras utan att beröra den schaktzon som erfordras för att kunna frilägga vattenledningarna i Västerled.

En grundvattennivå kring +24 innebär att de delar av garaget som ligger under den nivån måste utföras som en vattentät konstruktion. Ovan +23 kan sedan sedvanlig dränering placeras. Om dräneringsledningen ska kunna anslutas till den kombinerade ledningen i Nyängsvägen med självfall kan vattengången i anslutningspunkten inte vara lägre än ca +23,5. Dräneringsledning utmed garageväggen kan därför inte läggas lägre än ca +24, varför garaget preliminärt måste utföras vattentätt upp till den nivån.

Del 2

Grundläggning av garage/källare kommer i den östra och norra delen att ske på avsprängt berg och i den västra delen med spetsbärande pålar eller genomgående grundmurar nedförda till berg. Grundläggning på berg sker på en packad och dränerad sprängbotten. En grundvattennivå kring +26 innebär att de delar av garaget som ligger under den nivån måste utföras som en vattentät konstruktion. Om grundläggningen utförs med grundmurar på berg och dessa avslutas på avsprängt berg ovan +26 behöver dock garagegolvet inte utföras vattentätt. Ovan +26 läggs vid behov sedvanlig dränering som med självfall ansluts till allmän dagvattenledning i gatan.

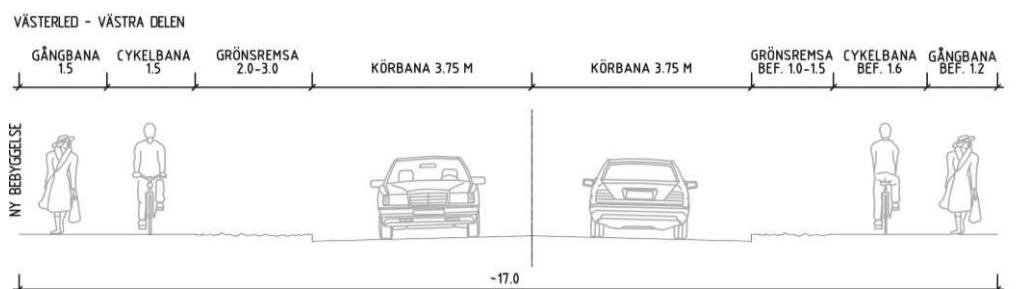
Mer information om grundläggning kan hittas i *PM Mark och Vatten – Grundläggning av byggnader och dagvattenhantering. Nya bostäder utmed Västerled och Nyängsvägen* samt i *PM Mark och Vatten – Grundläggning av byggnader och dagvattenhantering. Nya bostäder utmed Västerled och Koltrastvägen* (Christof Ågren, Structor Mark Stockholm AB, 2014-01-09).

Gator och trafik

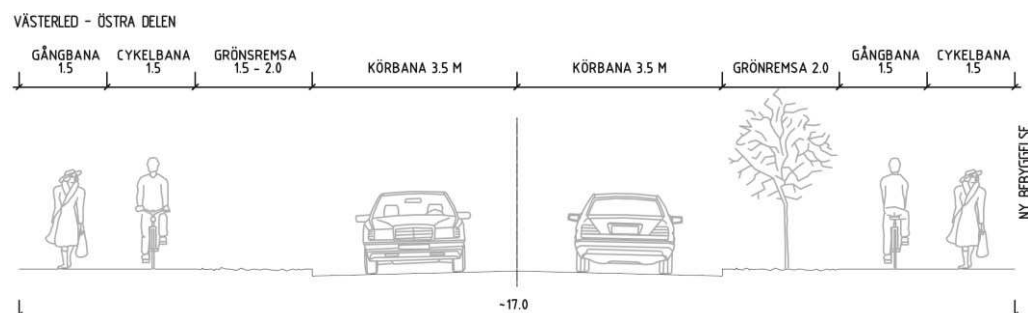
Gatunät – Västerled och Nyängsvägen

Med sin nuvarande utformning saknar Västerled och Nyängsvägen inom planområdet möjlighet att stanna till med fordon. I den östra delen saknas även separat cykelbana. För att möjliggöra angöring till den nya bebyggelsen, separat cykelbana och trafiksäkra hållplatser föreslås Västerled och Nyängsvägen omgestaltas inom planområdet. Den föreslagna sektionen följer de principer som gäller för Västerled i Olofslund och kring Västerledstorget, där en gräsremsa delar gångbana och körbana. I den föreslagna sektionen finns gång och cykelbana närmast bebyggelsen. Längs Nyängsvägen finns utrymme för viss kantstensparkering.

Principsektion för västra delen (del 1) av Västerled.

Principsektion för östra delen (del 2) av Västerled.

Gatunät – Koltrastvägen

I gällande plan har gatan ett vägområde om 12 m, varav endast ca 9 m tagits i anspråk för körbana med trottoar på södra sidan. Ca 3 m av gatuområdet har naturkaraktär och uppfattas som en del av naturmarken på norra sidan. Längre österut, mellan Stenhuggarvägen och Asplundsvägen, där Koltrastvägen har bebyggelse på båda sidorna, är gatuområdet 10 m. För att bättre överensstämma med områdets karaktär och det omgivande gatunätet föreslås gatubreddens ändras till 10 m inom planområdet. I praktiken innebär det en breddning av körytan med ca 1 m.

Gång- och cykeltrafik

Den befintliga stigen runt Skidbacksskogen flyttas i anslutning till den nya bebyggelsen till ett nytt läge något norrut/västerut.

Biltrafik

I Västerledsprojektet beräknas det byggas ungefär 120 lägenheter, och med ett beräknat alstringstal om tre fordonsrörelser per hushåll och dygn, genereras ungefär 360 fordon per dygn. Maxtimmen genererar 10 % av dygnstrafiken vilket innebär ungefär 35 fordon. Denna trafik kommer att sprida sig mellan Västerled och Nyängsvägen, där ungefär hälften av trafiken kommer att fördela sig på Västerled och hälften på Nyängsvägen.

Parkering

1,0 parkeringsplats/lägenhet ska finnas. I garage möjliggörs sammanlagt 120 parkeringsplatser inom planområdet, 79 platser inom västra delen (del 1) och 41 platser inom östra delen (del 2). Längs Nyängsvägen anordnas fickor för angöring, som används för besöksparkering. Cykelparkering tillgodoses med minst 1,5 platser/bostad i garage och på gårdar.

Tillgänglighet

Samtliga lägenheter i flerbostadshus inom planområdet kan nås med hiss.

Angöring med bil kan ske inom 25 m från samtliga bostadsentréer, vilket uppfyller Boverkets krav. Handikappparkering kan anordnas i garagen. Hissar ansluter direkt mellan garagenivån och samtliga lägenhetsplan i lamellhuset inom östra delen (del 2), liksom i fem av de åtta byggnaderna inom västra delen (del 1).

Kvittblivningsplatser för hushållsavfall nås inom 25 m från bostadsentréerna i den västra delen av planområdet. I den östra delens flerbostadshus nås kvittblivningsplatser inom 50 m från bostadsentréer.

Teknisk försörjning

Vattenförsörjning, spillvatten

Fastigheten kan anslutas till befintliga vatten- och spillvattenledningar.

Dagvatten

Separata ledningar för dagvatten saknas och det kombinerade ledningsnätet leds till Åkeshovs reningsverk, som är hårt belastat. Anläggningar för fördröjning och infiltration av dagvatten anordnas inom kvartersmark.

Perkolations- och fördröjningsanläggningar anordnas under mark. I den västra delen (del 1) förläggs dessa inom mark, som ej får bebyggas, inne på bostadsgården respektive utmed nybyggnationens gatusida. I den östra delen (del 2) placeras de inom förgårdsmark.

Magasinen, för dessa områden, föreslås utföras med så kallade Q-Block från Viacon eller likvärdigt. Magasinet förses med fördelningsledningar och bräddavlopp som ansluts på befintliga avloppsledningar i Nyängsvägen respektive Västerled.

Förorenat dagvatten från garagen leds till en bensin- och oljeavskiljare. Efter rening sker anslutning till spillvattnet.

Ett fullständigt lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) inom del 1 genom perkolation av allt dagvatten till grundvattenmagasinet är inte möjligt inom kvartersmark eller naturmark. All dagvattenhantering från kvartersmark måste därför tills vidare utgå från ofullständigt LOD med utjämning och viss avledning till den kombinerade ledningen i Nyängsvägen. Inom del 2 kan det finnas möjlighet att anlägga perkolationsmagasin för fullständigt LOD, men yta är avsatt på kvartersmark för att hantera ofullständig LOD, likande den inom del 1, om så krävs.

Mer djupgående lösningar finns i *PM Mark och Vatten – Grundläggning av byggnader och dagvattenhantering. Nya bostäder utmed Västerled och Nyängsvägen* samt i *PM Mark och Vatten – Grundläggning av byggnader och dagvattenhantering. Nya bostäder utmed Västerled och Koltrastvägen* (Christof Ågren, Structor Mark Stockholm AB, 2014-01-09).

Ei/Tele

Den befintliga basstationen för mobiltelefoni med mast intill garagebyggnaderna vid Västerled ges ett nytt läge i norra delen av planområdets del 1. Anläggningen består av en mast och tillhörande

teknikutrymmen och upptar 8x8 m. Teknikbyggnaderna ska kläs in med horisontella brädor och målas med Falu Rödfärgs slamfärger i grått, brunt, mörkrött eller svart för att uppfattas som så diskreta som möjligt. Den nya masten får en liknande utformning som den befintliga mastens fackverkskonstruktion. Masten får uppföras till en höjd av 59,5 meter över stadens nollplan, motsvarande ca 33,5 meter ovan mark. Tillfart till basstationen kommer att ske via gång- och cykelvägen mot Nyängsvägen vilket bedöms räcka för de enstaka tillfällena stationen behöver angöras.

Elnätstation finns vid rondellen Västerled/Nyängsvägen i den västra delen (del 1) av planområdet. Den föreslås en ny placering till en plats österut på andra sidan Nyängsvägen längs Västerled. En ny elnätstation placeras i den östra delen (del 2) av planområdet i dess östra del vid Koltrastvägen.

Energiförsörjning

Fjärrvärme finns i anslutning till planområdet och kan anslutas.

Avfallshantering

Västra delen (del 1)

Maskinell hämtning är inte möjlig på grund av att lyft över cykelbana är olämpligt. Avfallsbehållare för manuell hämtning anordnas på sex av gårdarna. Behållarna döljs och integreras i gårdsmiljön.

Östra delen (del 2)

Hushållssopor samlas i nedgrävda kärl i två lägen för maskinell hämtning och sopsortering på gården för manuell hämtning. Behållarna döljs och integreras i gårdsmiljön.

Gestaltungsprinciper

Planområdet föreslås att bebyggas med två olika grupper av bebyggelse som i sin typ och skala har anpassats till omgivande stadsbyggnadskaraktärer.

Generellt ges Västerled en tydligare stadskaraktär med gångstråk och bebyggelse som tydligt vänder sig mot gatan.

Bebyggelse och gårdar

Västra delen (del 1)

Byggnaderna uppförs i tre till fyra våningar och får urkarvade takterrasser och tydliga entrérum mot gatan. Balkongerna får en tät bröstning med enkla glasträcken för att bevara husets tydliga form. De indragna fönsterpartierna skapar ett solitt intryck där större öppna glaspartier förekommer istället i de urkarvade, indragna delarna.

Närmast trottoaren får varje bostadsgård cykelparkering och kärlskåp för sopor. Gårdarna blir något upphöjda och skapar en tydlig gräns mellan offentligt och halvprivat. Mellan husen blir växtligheten tät och sammankopplas med skogen bakom. Gemensamma uteplatser planeras bakom husen. Mellan Västerled och stigen längs bergsfoten kommer stigar på två ställen att leda in som görs tillgängliga för allmän gångtrafik genom x-markering på plankartan.

Östra delen (del 2)

Formen på byggnaderna är hämtad från de befintliga flerbostadshusen utefter Västerled i nordost. Grundformen är inspirerad från 1920-talsbebyggelsen i området men får ett samtida innehåll och uttryck, fönster, balkonger och uteplatser. De består av två bostadsvåningar något upphöjda från gatan med en mindre förgård mot trottoaren. Husen är två våningar höga med sadeltak, takkupor och takterrasser. Bebyggelsen inom denna del har balkonger mot både gård och gata.

Trädgårdskaraktären fortsätter in på gårdarna. Bostäderna på bottenvåningen får uteplatser inramade med häckar.

För mer information och bakgrund om gestaltungsprinciperna se *Gestaltungsprogram för Västerled* (framtagen av Amneby Forslund arkitekter, 2013-11-20).

Konsekvenser

Behovsbedömning

Stadsbyggnadskontoret bedömer att detaljplanens genomförande inte kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i PBL eller MB att en miljöbedömning behöver göras.

Planförslaget överensstämmer med gällande översiktplan. Planförslaget bedöms inte strida mot några andra kommunala eller nationella riktlinjer, lagar eller förordningar. Planförslaget berör inte område av nationell, gemenskaps- eller internationell skyddsstatus. Den planerade verksamheten bedöms inte medföra väsentlig påverkan på miljö, kulturarv eller människors hälsa.

De miljöfrågor som har betydelse för projektet har studerats under planarbetet och redovisas i planbeskrivningen.

Natur- och rekreationsmiljöer

Vegetationen inom de berörda delarna naturmark utgörs av ädellövskog, hållmarkstallskog och äldre tall- och blandskog. Naturmarken är utpekad som *värdefull naturmiljö* på Stockholms grönkarta.

Omkring ett hundra träd av varierande art, storlek och ålder behöver fällas i västra respektive östra delarna av planområdet som en konsekvens av föreslagna bebyggelse. Ungefär en tiondel av de träd som behöver tas bort utgörs av ekar och tallar, inklusive den s.k. jätteeken vid Nyängsvägen.

Den föreslagna bebyggelsen placeras till viss del på redan ianspråktagen mark inom kv Ordlistan. I övrigt har byggnaderna placerats i de delar av skogsmarken som ligger närmast stadsdelens huvudtrafikstråk. På så sätt föreslås de mest bullerutsatta delarna tas i anspråk medan de delar som ej är bullerstörda och bedömts ha en högre vistelsevärde kan sparas. Genom att huvuddelen av parkeringsplatserna föreslås placeras i garage under mark möjliggörs en effektiv markanvändning.

Områdena som bebyggs bedöms sakna högre rekreativvärden enligt Stockholms grönkarta dock behålls möjligheten till att promenera bakom husen genom att rekonstruera en ny stig i samma läge. Det gångstråk i kanten av Skidbacksskogen, som bedöms som viktigt, kommer att finnas kvar, men justeras något i läge.

Grönkompensation

Avsikten är att en del av stadens inkomster från projektet återinvesteras i upprustning av närmiljön som en kompensation för den allmänna platsmark som omvandlas till kvartersmark. De förslag till s.k. grönkompensation som avses genomföras inom ramen för detta projekt är en omgestaltning och upprustning av delar av Västerledstorget. En upprustning och omprogrammering av delar av Västerledstorgets park planeras. Som ekologisk kompensation planeras en groddamm i anslutning till Nyängsparken.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Området är beläget inom avrinningsområdet för ytvattenförekomsten Mälaren-Ulvsundasjön för vilken fastställda miljökvalitetsnormer ska följas.

Planförslaget bedöms inte förhindra att miljökvalitetsnormerna för vatten uppnås. Dagvatten från planområdet fördröjs och tas så långt möjligt om hand inom fastigheten. Viss bräddning sker till den kombinerade avloppsledningen i Västerled. Byggherren får inte genom val av byggnadsmaterial förorena dagvattnet med tungmetaller eller andra miljögifter.

Landskapsbild/ stadsbild

Planområdets föreslagna bebyggelse längs Västerled innebär att dagens område som präglas av landsvägskaraktär som passerar genom företrädesvis naturmark övergår till tydligare stadskaraktär med hus som kantar ena sidan av gatan. I östra delen (del 2) övergår befintlig naturmark till hus mot gata som innesluter gårdsmark. I västra delen placeras husen mot gatan med mellanliggande gårdar där naturen avses att exponeras mellan husen. Som helhet innebär det att stadsbebyggelsen mellan Äppelviken och Abrahamsberg länkas samman tydligare.

Störningar och risker

Trafik

Mätningar från 2008 visar på trafikmängder om upp till 7000 fordon/dygn på den aktuella sträckan av Västerled. En sammanställning från 2002 redovisar 3300 fordon/dygn för den del av Nyängsvägen som ligger inom planområdet.

De föreslagna bostäderna i det nu aktuella projektet uppskattas alstra ytterligare ca 400 bilrörelser/dygn totalt. Fördelningen bedöms vara ca 200 bilrörelser/dygn på Nyängsvägen/Stora Mossens backe och ca 200 bilrörelser/dygn på Västerled/Alviksvägen.

Det separata garaget som uppförs för Garageföreningen alstrar ingen ny trafik, då det ersätter befintligt garage med lika många bilplatser.

Buller

ÅF-Ingemansson har utrett bullersituationen avseende vägtrafik och idrottsplatsen. Detaljplanen möjliggör att tillgodose behovet av inom- och utomhusmiljöer för boende som inte är bullerstörda i enlighet med de riktvärden som angivits i Infrastrukturpropositionen 1996/97:53.

Trafikbuller

Genom att tillämpa avstegsfall B, enligt Stockholmsmodellen för trafikbuller, tillgodoses behovet av inom- och utomhusmiljöer för boende som inte är bullerstörda. Detaljplanen är utformad med bestämmelse om att minst hälften av boningsrummen i varje lägenhet ska förläggas mot sida utsatt för högst 55 dB(A) ekvivalentnivå.

Beräkningarna visar att fasader mot Västerled och Nyängsvägen får värden mellan 61 och 65 dB(A) ekvivalentnivå. Fasader mot Koltrastvägen får värden mellan 56 och 60 dB(A) ekvivalentnivå. Baksidan på samtliga byggnader får värden under 55 dB(A) ekvivalentnivå. Genom medvetna planlösningar är det möjligt att förlägga minst hälften av boningsrummen i lamellhusen mot tyst sida i den östra delen (del 2). I den västra delen krävs bullerdämpande åtgärder i form av täta räcken på balkonger, lokala bullerskyddsskärmar och ljudabsorbenter i balkongtaken.

Vid samtliga gatufasader överskrider värdena 70 dB(A) maximalnivå. I den östra delen (del 2) anordnas balkonger och uteplatser på baksidan av bebyggelsen, där nivåerna är under 70 dB(A) maximalnivå. I den västra delen (del 1) överskrider 70 dB(A) maximalnivå även på gårdarna mellan husen. Behovet av plats för utevistelse där nivån är under 70 dB(A) maximalnivå kan tillgodoses genom lokala skärmar på några av gårdarna, genom att balkonger tillförs ytterligare bulleravskärmning eller genom att gemensamma uteplatser ordnas på bebyggelsens baksida mot gården. Gemensamma uteplatser föreslås därför i bullerskyddat läge bakom bebyggelsen mot naturmarken med 70 dB(A) maximalnivå och 55 dB(A) ekvivalent ljudnivå. Vidare får flera lägenheter även balkong med högst dessa nivåer.

Störningar från Stora Mossens idrottsplats

Ljud från idrottsplatser, aktivitetsljud, publikljud och högtalarljud kan betraktas som extern industribuller. Enligt Naturvårdsverkets riktlinjer är högsta godtagbara ljudnivå vid bostäder 50 dB(A) ekvivalentnivå helgfria vardagar 7.00-18.00 och 45 dB(A) ekvivalentnivå helgfria vardagar 7.00-18.00 samt helgdagar 7.00-22.00.

Ljudet från Stora Mossens IP vid bostäderna i den östra delen av planområdet bedöms vara lägre än 45 dB(A) ekvivalentnivå vid fotbollsmatcher och träning och överskrider därmed inte riktlinjerna. Nivåerna har beräknats utgående från mätningar på jämförbara idrottsanläggningar. Stora Mossens IP är bokningsbar 7.00-22.00. Efter 22.00 sker endast stängning av anläggningen.

Elektromagnetiska fält från master för mobiltelefoni

Strålningen från antennerna i masten avtar snabbt med ökande avstånd. På avstånd längre än ca 5 m från antennen avtar strålningsstyrkan (W/m²) med kvadraten på avståndet från själva masten. Om avståndet exempelvis görs tre

gångar längre så blir strålningsstyrkan nio gånger svagare. Strålningsstyrkan på marknivå nära en mast med en högt placerad antenn är låg eftersom antennen har stark riktningsverkan. En sådan antenn ger på marknivå maximal strålningsstyrka på ett avstånd av 50-300 m från mastfoten. Strålningsstyrkan i ett sådant maximum är låg på grund av det kvadratiska avståndsberoendet.

På avstånd större än något tiotal meter från antennen är strålningsstyrkan mycket låg. För en högt placerad antenn kan högsta värde på marknivån uppgå till ca en tiondel av gränsvärdet.

Statens strålskyddsinstitut bedömer att den tekniska utrustningen i basstationen inte avger någon strålning av betydelse. Tillåten strålning från anläggningen regleras av bestämmelser utfärdade av Statens strålskyddsinstitut. Helt nära kablarnas yta kan man i vissa fall med känslig mätutrustning mäta viss fältstyrka, dock långt under gränsvärdena. De elektromagnetiska fälten från basstationsantennerna avtar snabbt med avståndet och ligger normalt långt under de gränsvärden som EU rekommenderar för platser där allmänheten normalt kan komma att vistas. Statens strålskyddsinstitut gör bedömningen att basstationer för mobiltelefoni inte utgör någon risk ur strålskyddssynpunkt. Socialstyrelsen uppger även i sitt meddelandeblad nr 5/2002 bl a att det utifrån dagens kunskap inte finns skäl att anta att etablering av mobilstationer kan orsaka olägenhet för människors hälsa.

Ljusförhållanden och lokalklimat

Den föreslagna bebyggelsens påverkan på solljusförhållandena på befintliga bostäder har studerats i en tredimensionell datormodell (se separat PM). Tre dagar under året och fyra tidpunkter på dagen har studerats, vårdagjämningen, midsommarafton och sensommar (15 augusti); 9.00, 12.00, 15.00 och 18.00.

Omgivande befintliga byggnader kommer i mycket lite omfattning påverkas av skuggor från planförslagets bebyggelse i den västra delen. Huset på Grundläggärvägen 4-8 (kv Lexikonet) påverkas inte alls. Husen på Sobelgränd 1, Enhörningsgränd 18 och Nyängsvägen 122 skulle teoretiskt sett skuggas sommartid kring 18.00. Eftersom skogen på platsen idag är tät och högvuxen, bedöms den verkliga förändringen vara begränsad, på grund av att husen är lägre än nuvarande träd och vegetationen mellan de nya husen kommer att vara relativt lågvuxen.

Bebyggelsen i den östra delen innebär inte någon skuggning av befintliga byggnader.

Barnkonsekvenser

Planförslaget bedöms inte medföra negativa konsekvenser för barn. Omsorg bör läggas på utformningen av gårdsytan för att främja användningsmöjligheten för barn som flyttar in i området.

Nina Åman
planchef

Daniel Andersson
planarkitekt